

INSTITUCIONALNA (POLITIČNA) RAVEN UPRAVLJALNO- MENEDŽERSKEGA PROCESA

V vsaki organizaciji se začne upravljalno-menedžerski proces na njeni najvišji ravni, ki jo Parsons imenuje **institucionalna raven**. (vloga » posredovanje)

- o Določiti je potrebno cilje, ki jih organizacija lahko doseže v določenem časovnem obdobju
- o Tu se sprejemajo temeljne odločitve za določen sistem
- o

IZVRŠILNA RAVEN UPRAVLJALNO-MENEDŽERSKEGA PROCESA

To je raven (faza) upravljalno-menedžerskega procesa, na kateri se načelna politika, oblikovana in sprejeta na politični ravni, operacionalizira – tj. preoblikuje v konkretno izvedbeno akcijo

- o Sprejemajo se odločitve tako politične kot tudi strokovne narave
- o predstojniki upravnih oziroma strokovnih organov praviloma člani izvršilnih organov
- o največje koncentracije odgovornosti za izvedbo zastavljene akcije in s tem za uspeh delovanja organizacije nasploh (najtežja naloga v tem procesu)
- o največje koncentracije družbene moči v organizaciji

INSTRUMENTALNA (UPRAVNA) RAVEN UPRAVLJALNO - MENEDŽERSKEGA PROCESA

Z izvršilne ravni upravljalno-menedžerskega procesa steče akcija na močno razvejano strokovno-vodstveno raven tega procesa.

- o Faktološko odločanje; odločanje o dejstvih
- o Tu se srečujemo z množico organov oziroma organizacijskih enot, ki so sestavljene iz profesionalnih delavcev, ki opravljajo strokovno-vodstvena opravila kot stalni poklic.
- o V teritorialnih organizacijskih sistemih (državi in njenih enotah) se na tej ravni nahajajo upravni organi, zato imenujemo to raven tudi upravna raven. Podjetja imajo na tej ravni organizacijske enote za opravljanje strokovnih opravil vodenja oziroma službe (komercialna, varnostna, računovodska..)

Z instrumentalno (upravno) ravno se upravljalno-menedžerski proces konča, saj preostane samo še raven neposrednega izvajanja v fizični ali umski obliki. Gre za t.i. tehnično raven

ORGANIZACIJSKA FUNKCIJA	RAVEN UPRAVLJALNO-MENEDŽER. PROCESA	NARAVA AKTIVNOSTI	VSEBINA AKTIVNOSTI	IZVAJALCI	ZAHTEVE DO IZVAJALCEV
Upravljanje	Institucionalna (politična) raven	Politično, načelno in splošno odločanje	Določanje ciljev in okvirne politike v interesu organizacije	Najvišji organi (upravljanja) v organizaciji	Splošna razgledanost, sposobnost presoje interesov
Menedžment	Izvršilna raven	Odločanje polit. & strok. narave; usmerjanje dejavnosti za uresničitev ciljev (koncentracija odgovornosti in družbene moči)	Operacionalizacija ciljev in politike → preoblikovanje delovanja v konkretno izvedbeno akcijo	Politično-izvršilni organi (vrh izvedbene ravni) v organizaciji	Menedžerske in vodstvene sposobnosti, organizacijska in funkcionalna znanja
	Instrumentalna (upravna) raven	Odločanje o strokovnih vprašanjih (o načinu uresničevanja ciljev)	Neposredna strokovna priprava odločitev (nalog) za njihovo izvajanje	Upravni organi - strokovne službe (npr. planska, kadrovska, finančna ipd.)	Funkcionalna (poklicna) usposobljenost in stalnost zaposlitve
Izvajanje	Tehnična raven	Opravljanje temeljne dejavnosti (neposredno umsko ali fizično delo)	Delovni proces na podlagi tehnične delitve dela	Delavci kot neposredni (pro)izvajalci - efektorji	Funkcionalna (poklicna) usposobljenost in stalnost zaposlitve

- **kibernetsko-informacijske teorija**: jasno poudarjanje funkcionalne povezanosti in medsebojne odvisnosti vseh navedenih faz (ravni) upravljalno-menedžerskega procesa.

TEMELJNA IZHODIŠČA DRŽAVNE UREDITVE REPUBLIKE SLOVENIJE

1.

- Po ustavi RS izhaja vsa državna oblast iz ljudstva. To pomeni, da je temelj oblasti **suverenost ljudstva**, kar je temeljna postavka vseh sodobnih demokratičnih ustavnih ureditev.
 - **načelo pravne države**
 - **načelu delitve oblasti**
 - **parlamentarni sistem**
 - Republika Slovenija je **unitarna država**.

DRŽAVNI ZBOR (DZ)

Splošno o predstavniškem telesu (parlamentu)

- o Najpomembnejša funkcija: zakonodajna
- o Opravlja tudi volilno funkcijo
 - o predsednika vlade in ministre,
 - o predsednika in podpredsednike DZ,
 - o sodnike ustavnega sodišča in sodnike,
 - o guvernerja centralne banke,
 - o člane računskega sodišča,
 - o pet članov sodnega sveta,
 - o varuha človekovih pravic,
 - o druge nosilce javnih funkcij, za katere tako določa zakon.

- o in nadzorno funkcijo odreja parlamentarno preiskavo, odloča o zaupnici in nezaupnici vladi ter odloča o obtožbi predsednika republike, predsednika vlade in ministrov pred ustavnim sodiščem.

<i>Organiz. funkcije</i>	<i>Ravni</i>	<i>SPLOŠNI ORGANI</i>	<i>POSEBNI ORGANI</i>			
Upravljanje	Politična (institucionalna) raven	DRŽAVNI ZBOR ----- DRŽAVNI SVET (predsednik republike)	Odbor za obrambo Odbor za zunanjo politiko Odbor za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje Komisija za nadzor nad delom varnostnih in obveščevalnih služb			
Menedžment	Politično-izvršilna raven	VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE	PRESEDNIK REPUBLIKE (VRHOVNI POVELJNIK OBRAMBNIH SIL) ----- Svet za nacionalno varnost (SNAV) Poveljnik CZ RS Štab CZ RS SOVA			
	Upravno-strokovna raven	MINISTRSTVA	MO ----- GŠ SV URSZR IRSO IRSVNDN	MNZ ----- Policija IRSNZ	MZZ	MF ----- URSPPD

Preglednica 2: Zgradba upravljalno-menedžerskega podsistema nacionalnovarnostnega sistema Republike Slovenije

➤ Glavne pristojnosti DZ na področju **nacionalne obrambe** so naslednje:

- **sprejme** (z dvotretjinsko večino glasov navzočih poslancev) zakon, s katerim se urejajo vrsta, obseg in organizacija obrambe nedotakljivosti državnega ozemlja (Ustava RS, 124. člen);
- **določa temeljne usmeritve** za organizacijo in izvajanje obrambe in pri tem zlasti:
 - razglasi izredno stanje na predlog vlade
 - razglasi vojno stanje na predlog vlade
 - odloči o uveljavitvi delovne in materialne dolžnosti v izrednem stanju, ki je razglašeno zaradi povečane nevarnosti napada na državo oziroma neposredne vojne nevarnosti;
 - odloči o splošni mobilizaciji in uporabi Slovenske vojske (SV) v izrednem stanju
 - sprejema splošne dolgoročne programe razvoja in opremljanja SV;
 - preko pristojnega delovnega telesa določa strateške smeri delovanja obveščevalno varnostne službe Ministrstva za obrambo kot sestavnega dela varnostno- obveščevalne dejavnosti države
 - nadzira organizacijo, priprave in izvajanje obrambe države neposredno in preko pristojnih delovnih teles (ZObr, 82. člen).

Glavne pristojnosti DZ na področju **varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami** so:

- določa temeljne usmeritve za organiziranje in izvajanje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- sprejme nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na predlog vlade;
- nadzira uresničevanje nacionalnega programa ter izvajanje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- odloča o zagotavljanju sredstev in drugih vprašanih odpravljanja posledic velikih naravnih nesreč na predlog vlade (ZVNDN, 92. člen).

Vodstvo, kolegij in delovna telesa DZ

- **Vodstvo DZ:** predsednik, podpredsedniki in generalni sekretar (vodi strokovne službe DZ)
- **Kolegij predsednika DZ:** predsednika DZ je posvetovalno telo predsednika DZ, v primerih, ki jih določa Poslovnik DZ, pa je pristojen tudi za odločanje. Kolegij sestavljajo: predsednik in podpredsedniki DZ, vodje poslanskih skupin in poslanca narodnih skupnosti. Pri delu kolegija sodeluje generalni sekretar DZ, vodja zakonodajno-pravne službe DZ, lahko pa tudi predsedniki delovnih teles, predstavniki vlade, strokovni delavci DZ in drugi udeleženci.

- **Delovna telesa:** so posebni organi DZ, ki jih sestavljajo poslanci, in sicer praviloma tako, da pride do izraza politična, predvsem strankarska sestava parlamenta. Njihova vloga je, da omogočajo lažje in bolj pretehtano odločanje v parlamentu. (Odbori opravljajo tipične naloge parlamentarnih odborov, medtem ko komisije praviloma obravnavajo določena skupna vprašanja ali proučujejo posamezne zadeve).
- V tekočem mandatnem obdobju (2008 –) ima DZ naslednje komisije:
 - **komisijo za nadzor nad delom varnostnih in obveščevalnih služb** (nadzira dejavnost obveščevalno-varnostne službe pri vladi, uporabo z zakonom določenih posebnih oblik, metod in ukrepov pridobivanja podatkov, državnemu zboru enkrat letno poroča o nadzoru nad obveščevalnimi in varnostnimi službami in predlaga potrebne ukrepe)
 - mandatno-volilno komisijo,
 - komisijo po Zakonu o preprečevanju korupcije,
 - komisijo za poslovnik,
 - komisijo za nadzor javnih financ,
 - komisijo za narodni skupnosti,
 - komisijo za peticije ter človekove pravice in enake možnosti,
 - komisijo za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu.

Pomembni odbori:

- **Odbor za obrambo,**
- **Odbor za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje,**
- **Odbor za zunanjo politiko,**

DRŽAVNI SVET (DS)

V organizaciji državne oblasti uvršča Ustava RS DS takoj za DZ, torej še pred predsednika republike. Z vidika državnih funkcij, ki jih opravljajo državni organi, DS ni niti nosilec zakonodajne niti izvršilne in seveda tudi ne sodne funkcije, njegove pristojnosti pa vendarle kažejo, da gre za organ, ki deluje v okviru zakonodajne funkcije.

- predstavnikov delovnih in socialnih interesov (funkcionalni interesi), in
- predstavnikov lokalnih interesov (teritorialni interesi).

Interese, ki pokrivajo vse glavne segmente družbe, zastopa 40 državnih svetnic in svetnikov:

- 4 predstavniki delodajalcev,
- 4 predstavniki delojemalcev,
- 4 predstavniki kmetov, obrtnikov ter samostojnih poklicev,
- 6 predstavnikov negospodarskih dejavnosti,
- 22 predstavnikov lokalnih interesov.

Državni svet ima predvsem iniciativno in svetovalno funkcijo

PRESEDNIK REPUBLIKE:

- funkcija predvsem reprezentativne narave
- **vrhovni poveljnik njenih obrambnih sil** (Ustava RS, 102. člen
- razpisuje volitve v DZ;
- razglša zakone, ki mu jih je DZ dolžan predložiti v razglasitev osmi dan po sprejemu, če DS ni zahteval ponovnega odločanja o zakonu;
- imenuje nekatere državne funkcionarje;
- postavlja in odpoklicuje veleposlanike RS;
- sprejema poverilna pisma tujih diplomatskih predstavnikov;
- izdaja listine o ratifikaciji;
- odloča o pomilostitvah;
 - podeljuje odlikovanja in častne naslove
-

➤ **področjem nacionalne varnosti** predsednik republike na predlog vlade:

- razglasi izredno stanje, če se DZ ne more sestati;
- razglasi vojno stanje, če je izvršen napad na državo in če se DZ ne more sestati;
- v izrednem ali vojnem stanju sprejema uredbe z zakonsko močjo, ki se nanašajo na obrambo, če se DZ ne more sestati.

- odloči o uporabi SV, uvedbi delovne in materialne dolžnosti ter splošni mobilizaciji v izrednem stanju, če se DZ ne more sestati (Zobr, 83. člen);
- poda predhodno mnenje k letnim usmeritvam za načrtovanje operativnih, materialnih in organizacijskih priprav za uporabo vojske, ki jih minister za obrambo posreduje generalštabu SV (Zobr, 42. člen);
- poda ministru za obrambo predhodno soglasje k določitvi pogojev in postopkov seznanjanja vrhovnega poveljnika s stanjem pripravljenosti vojske in drugimi zadevami, pomembnimi za obrambo države, zagotavljanje nastanitve, zavarovanja, protokolarnih zadev, straže ter drugih pogojev za opravljanje funkcije vrhovnega poveljnika v miru in vojni (Zobr, 43. člen);
- na predlog ministra in po predhodnem soglasju vlade podeljuje generalske in admiralske čine (Zobr, 63. člen).

Predsednik republike politično ne odgovarja DZ, vendar ga lahko ta v primeru kršitve ustave ali hujše kršitve zakona obtoži pred ustavnim sodiščem, ki mu lahko na temelju dvotretjinske odločitve vseh sodnikov ustavnega sodišča odvzame funkcijo šefa države. Kadar je to potrebno, nadomešča predsednika republike predsednik DZ.

VLADA

Funkcije vlade v Ustavi RS niso opredeljene, pač pa jih določa Zakon o Vladi RS. Po tem zakonu je vlada organ izvršilne oblasti in najvišji organ državne uprave RS.

➤ politično-izvršilne funkcije ima vlada naslednje pristojnosti:

- usmerja in usklajuje izvajanje politike države, ki jo določi DZ;
- izdaja predpise ter sprejema pravne, politične, ekonomske, finančne, organizacijske in druge ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev razvoja države in za urejenost razmer na vseh področjih iz pristojnosti države
- upravne funkcija: vlada kot vrh državne uprave (ministrstva)

SVET ZA NACIONALNO VARNOST (DRŽAVNI OPERATIVNI ŠTAB OBRAMBE)

- posvetovalni in usklajevalni organ Vlade RS za področje obrambe, varnostnega sistema, sistema zaščite in reševanja ter za druga vprašanja nacionalne varnosti (ZVRS, 20. člen).
- Pristojen za: usklajevanje nacionalne varnostne politike ter za usmerjanje in usklajevanje dejavnosti, ki se izvajajo za uresničevanje interesov in ciljev nacionalne varnosti (Odlok o Svetu za nacionalno varnost, 2008, 1. člen)

- SNAV ima naslednje pristojnosti oziroma zadolžitve:
 - svetuje vladi pri sprejemanju njenih ukrepov in aktov, ki se nanašajo na nacionalno varnost države;
 - pred obravnavo na vladi svetuje ministrstvom pri ukrepih in aktih ministrstev, ki se nanašajo na uresničevanje interesov in ciljev nacionalne varnosti;
 - usklajuje mnenja in ukrepe ministrstev in drugih državnih organov ter drugih organizacij pri izvajanju dejavnosti nacionalne varnosti;
 - pred obravnavo na vladi usklajuje mnenja ministrstev in drugih državnih organov glede aktov DZ, ki se nanašajo na nacionalno varnost;
 - ugotavlja in ocenjuje varnostna tveganja, ogrožanje države ter ukrepe in usmeritve za zagotavljanje nacionalne varnosti;
 - daje mnenja k vprašanjem, pobudam in predlogom, ki jih poslanci pošiljajo vladi v zvezi z uresničevanjem politik na področju nacionalne varnosti;
 - daje mnenje vladi o sredstvih proračuna za delo sveta (Odlok o Svetu za nacionalno varnost, 2008, 2. člen).

SLOVENSKA OBVEŠČEVALNO-VARNOSTNA AGENCIJA (SOVA)

- Slovenska obveščevalno-varnostna agencija (SOVA) je osrednja civilna obveščevalno-varnostna služba RS, z upravnoodnosniškimi vidiki pa je samostojna vladna služba
- Delovno področje Sove zajema obveščevalno, protiobveščevalno in varnostno razsežnost delovanja
 - pridobivanje podatkov iz tujine ali v povezavi s tujino,
 - vrednotenje podatkov in
 - posredovanje informacij iz tujine ali v povezavi s tujino.

DRŽAVNA UPRAVA je del izvršilne oblasti v Republiki Sloveniji, ki izvršuje upravne naloge.

- NALOGE UPAVE
 - sodelovanje pri oblikovanju politik,
 - izvršilne naloge,
 - inšpekcijski nadzor,
 - spremljanje stanja,
 - razvojne naloge in zagotavljanje javnih služb
- Upravne naloge (oziroma funkcije uprave) opravljajo upravni organi, ki so:
 - Ministrstva (**direktorat, sekretariat, minister**)
 - organi v sestavi ministrstev in
 - upravne enote

MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

- izvaja **upravne in strokovne naloge** v okviru obrambnega sistema ter sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na naslednjih glavnih področjih:
 - podatki o državljanih glede prostovoljnega služenja vojaškega roka
 - minister predpiše kriterije in način ugotavljanja psihofizičnih in zdravstvenih sposobnosti državljanov za opravljanje nalog v CZ
 - **Obrambni načrt države**. V zvezi s tem ima na primer ministrstvo vlogo upravitelja obrambnega načrta države
 - **Razvoj, organizacijo, opremljanje, delovanje in vodenje Slovenske vojske**.
 - **Vojaško šolstvo**
 - **Priprave civilne obrambe**
 - **Upravne zveze in kriptografska zaščita v obrambnem sistemu**
 - **Organizacija, priprave ter izvajanje sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami**

Generalštab Slovenske vojske: je organ v sestavi Ministrstva za obrambo in hkrati najvišji vojaški strokovni organ za poveljevanje SV. Opravlja vojaške strokovne naloge, ki se nanašajo na razvoj, načrtovanje, organizacijo, usposabljanje in delovanje SV

➤ Glavne naloge GŠ so:

- oblikuje koncept vojaške obrambe države;
- pripravlja vojaškostrateške ocene položaja RS;
- zagotavlja vojaške nasvete ministru za obrambo in vladi;
- sodeluje pri razvoju obrambne strategije in usmerja izdelavo doktrine vojaške obrambe;
- izvaja vojaški del obrambnega načrtovanja in načrtovanja sil;
- načrtuje razvoj, organizacijo in strukturo SV;
- usmerja izdelavo konceptov in doktrin na področju vojaškega izobraževanja in usposabljanja;
- določa cilje in usmeritve na področju izobraževanja, usposabljanja in urjenja;
- usmerja logistično zagotovitev delovanja SV;
- usmerja in koordinira razvoj infrastrukture SV in urejanje prostora;
- usmerja delovanje sistema bojne in mobilizacijske pripravljenosti SV;
- usmerja vojno načrtovanje delovanja enot SV ter načrtovanje delovanja enot SV za potrebe zavezništva in OZN;

ob naravnih in drugih nesrečah skladno s svojo organizacijo in opremljenostjo sodeluje pri zaščiti in reševanju na temelju odločitve vlade

Inšpektorat Republike Slovenije za obrambo (IRSO)

➤ IRSO je organ v sestavi ministrstva za obrambo, ki opravlja inšpekcijo na obrambnem področju.

➤ IRSO nadzira izvrševanje predpisov na obrambnem področju in pri tem zlasti:

- preverja stanje priprav civilne obrambe;
- preverja stanje in usposobljenost za izvajanje ukrepov za pripravljenost in mobilizacijo;
- preverja izvajanje vojaškega izobraževanja in usposabljanja;

- preverja in ocenjuje pripravljenost in delo vojaških poveljstev, enot in zavodov;
- preverja opravljanje upravnih in strokovnih zadev na področju obrambe;

preverja izvrševanje določb Zakona o tajnih podatkih in predpisov, sprejetih na njegovi podlagi ter na podlagi mednarodnih pogodb, na obrambnem področju

Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje: je organ v sestavi Ministrstva za obrambo, ki opravlja upravne in strokovne naloge zaščite, reševanja in pomoči ter druge naloge varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

Inšpektorat Republike Slovenije za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami: IRSVNDN je organ v sestavi ministrstva za obrambo, ki opravlja naloge inšpekcijskega nadzora nad izvrševanjem predpisov, ki urejajo sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (npr. Zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami), področje varstva pred požarom (npr. Zakon o varstvu pred požarom, Zakon o gasilstvu), varstva pred utopitvam.

Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) opravlja naloge na področjih javne varnosti in policije, upravnih notranjih zadev in migracij., opravlja tudi naloge koordinacije evropskih zadev in mednarodnega sodelovanja s področja varnostnih vprašanj.

Na področju **upravnih notranjih zadev MNZ predvsem:**

- izvršuje politike na področju upravnih notranjih zadev
- spremlja stanje na področju upravnih notranjih zadev in migracij
- sodeluje z diplomatskimi in konzularnimi predstavništvi tujih držav ter drugimi domačimi in mednarodnimi institucijami;
- sodeluje pri delu strokovnih teles EU in Sveta Evrope;
- usmerja in nadzoruje policijo

- zagotavlja sistemske normativne dejavnosti pri pripravi zakonskih, podzakonskih aktov in predpisov z delovnega področja policije;
- opravlja naloge varnostnega preverjanja in izdaje dovoljenj za dostop do tajnih podatkov;
- pripravlja sistemske rešitve za delovanje ministrstva, policije in Inšpektorata Republike Slovenije za notranje zadeve v krizi, izrednem stanju in vojni ter na področju zaščite, reševanja in pomoči...

Policija: je organ v sestavi MNZ, ki opravlja naloge na naslednjih glavnih področjih:

- varovanja življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi;
- preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj in prekrškov;
- odkrivanja in prijemanja storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih oseb ter njihovega izročanja pristojnim organom;
- zbiranja dokazov in raziskovanja okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov;
- vzdrževanja javnega reda, nadzora in urejanja prometa na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet...

Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve (IRSNZ): je organ v sestavi MNZ, ki izvaja inšpekcijski nadzor nad izvrševanjem zakonov in ustreznih podzakonskih aktov na področju:

1. zasebnega varovanja in detektivske dejavnosti;
2. orožja, streliva in eksplozivov;
3. upravnih notranjih zadev prometa:
 - tehničnih pregledov in registracije motornih in priklopnih vozil,
 - usposabljanja kandidatov za voznike (dejavnosti avtošol),
4. varovanje tajnih podatkov.